

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
освітнього компонента

«Соціальна діагностика та консультування»

підготовки **бакалавра**
спеціальності **231 Соціальна робота**
освітньо-професійної програми **Соціальна робота. Соціальна педагогіка.**

Силабус освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна робота. Соціальна педагогіка.

Розробник: Степаненко Вікторія Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(доц. Чернета С.Ю.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна робота. Соціальна педагогіка. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u>4</u>
		Семестр <u>8-ий</u>
		Лекції <u>20</u> год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Практичні (семінарські) <u>20</u> год.	
	Лабораторні _____ год.	
	Індивідуальні _____ год.	
Мова навчання	Самостійна робота <u>72</u> год.	
	Консультації <u>8</u> год.	
		Форма контролю: <u>екзамен</u>
		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові – Степаненко Вікторія Іванівна,

Науковий ступінь – доктор педагогічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація

Телефон: +38 095 465 92 95

Електронна пошта: stepanenko.viktoriiia@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент «Соціальна діагностика та консультування» належить до циклу професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вивчається у восьмому семестрі, формою контролю є екзамен. На вивчення освітнього компонента відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі: 20 год. лекційних, 20 год. практичних, 8 год. консультації та 72 год. самостійної роботи. Вивчення освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх фахівців, їх готовності до здійснення діагностичної і консультативної діяльності відповідно до сучасних наукових уявлень, етичних і нормативних стандартів, надання соціальних послуг, формуванню умінь застосовувати діагностичний інструментарій, техніки і прийоми консультування з різними категоріями клієнтів.

Основні аспекти вивчення: соціальний діагноз, соціальна діагностика, діагностичний інструментарій, соціальні послуги, соціальні сервіси, соціальні ризики, соціальне консультування.

2. Пререквізити: Для освоєння освітнього компонента використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Вступ до соціальної роботи», «Теорія та технології соціальної роботи», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

Постреквізити: Освоєння освітнього компонента є необхідним для написання кваліфікаційної роботи.

3. Мета освітнього компонента полягає у формуванні системи знань про сутність та організаційні засади соціальної діагностики і консультування, підготовці здобувачів вищої освіти

до практичної реалізації основних функціональних обов'язків щодо здійснення соціальної діагностики, надання консультативної підтримки різним категоріям клієнтів.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» є:

– формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про соціальну діагностику і консультування, об'єкти, рівні та методи соціально-діагностичної і консультативної роботи;

– ознайомлення з особливостями технологій соціальної діагностики та соціального консультування, досвідом організації діагностичної і консультативної роботи в соціальних інституціях громади;

– оволодіння методиками діагностики особистості і групи, процедурою консультування, здійснення обробки отриманих даних, видами, формами і засобами соціальної діагностики і консультування у роботі з різними категоріями клієнтів;

– відпрацювання умінь налагоджувати співпрацю й взаємодію з представниками різних професій в процесі здійснення соціальної діагностики та надання консультативної підтримки.

4. Освітній компонент спрямований на формування інтегральної компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної і соціально-педагогічної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов);

загальних компетентностей

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

фахових компетентностей

ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних і соціально-педагогічних процесів.

ФК 5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі осіб та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК 9. Здатність оцінювати соціальні і соціально-педагогічні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів професійної діяльності.

ФК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки.

ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної, соціально-педагогічної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань; відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної, соціально-педагогічної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення профілактичних, реабілітаційних та інших заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної, соціально-педагогічної допомоги.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків, різних видів насильства та складних життєвих обставин.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів, у тому числі осіб та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів професійної діяльності, надавати їм психологічну підтримку, консультаційну допомогу й насажувати клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

Soft skills: вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін тощо.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація, платформа Zoom, MOODLE), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні:* *вправи.*

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою, електронними джерелами; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю ¹ / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні і практичні засади соціальної діагностики						
Тема 1. Система базових концептів соціальної діагностики	12	2	2	8		ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 2. Моніторинг і оцінка як складові соціальної діагностики	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 2. Методи діагностики особистості і групи в соціальній і соціально-педагогічній роботі	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 4. Методи діагностики соціального середовища в соціальній і соціально-педагогічній роботі	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 5. Діагностичний інструментарій у соціальній і соціально-педагогічній роботі з певними категоріями клієнтів	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ РМГ/ ОЗСР/ 3
Разом за модулем 1	60	10	10	36	4	15
Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні і практичні засади соціального консультування						
Тема 6. Загальні основи соціального консультування: сутність, види, моделі, стратегії	12	2	2	8		ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 7. Консультування як соціальна послуга і напрям соціально-педагогічної діяльності	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ ОЗСР/ 3
Тема 8. Консультативна взаємодія та інновації в консультативній практиці	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ РЗ/К/ ОЗСР/3
Тема 9. Консультування з проблем сім'ї у соціальній і соціально-педагогічній роботі	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ РЗ/К/ ОЗСР/3
Тема 10. Консультування різних категорій клієнтів у соціальній і соціально-педагогічній роботі	12	2	2	7	1	ДС/ДБ/ РМГ/ ОЗСР/3
Разом за змістовим	60	10	10	36	4	15

модулем 2						
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60/Т
МКР 1						30
МКР 2						30
ІНДЗ						10
Всього годин/ Балів	120	20	20	72	8	100

Примітки: ^{1/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, ОЗСР – обговорення завдань самостійної роботи, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Провідним завданням самостійної роботи при вивченні освітнього компонента «**Соціальна діагностика та консультування**» є набуття здобувачами освіти навичок самостійного усвідомленого опрацювання фахових інформаційних джерел та оволодіння практичними навичками. Самостійна робота передбачає напрацювання змісту відповідей на конкретні запитання, які не розглядаються на практичних заняттях, а також містить завдання практичного характеру. Обсяг самостійної роботи визначається певною конкретною кількістю годин, передбачених навчальним планом.

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні і практичні засади соціальної діагностики		
1.	<ul style="list-style-type: none"> – Назвіть основні віхи становлення соціальної діагностики як елемента соціальної політики. – Аргументуйте власне розуміння понять соціальної норми і соціальної патології. – У чому полягає роль діагностики у вирішенні соціальної проблеми? – Опишіть суб’єктивні та об’єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації. – Чи погоджуєтесь із запропонованою класифікацією соціальних проблем: проблеми поведінкового функціонування індивіда; сімейні проблеми; проблеми моделювання світу і людей в ньому; проблеми соціальної стратифікації та ін. Чи відомі Вам інші класифікації характеру соціальних проблем? 	8
2.	<ul style="list-style-type: none"> – Аргументуйте одну із відомих Вам класифікацій рівнів соціального діагнозу. – Розкрийте специфічні особливості застосування діагностичного інструментарію на різних рівнях соціального діагнозу. – На конкретних прикладах проілюструйте специфіку здійснення соціального діагнозу на загальнодержавному рівні, специфіку соціального діагнозу на регіональному рівні та у закладах соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг); – Проаналізуйте один із методів статистичного, структурного аналізу; методів вимірювань; моделювання (конструювання); прогнозування. – Назвіть та проаналізуйте основні етапи здійснення соціальної діагностики. Порівняйте етапи і алгоритм дій у діагностуванні. – Назвіть об’єкти оцінки у соціально-педагогічній діяльності. – Охарактеризуйте основні етапи моніторингу соціальних послуг та оцінки їх якості. 	7
3.	<ul style="list-style-type: none"> – Охарактеризуйте вимоги, що ставляться до застосування методів діагностики. – Дайте характеристику найбільш розповсюджених методів 	7

	<p>діагностики: спостереження, бесіди, інтерв'ю, методу біографій, кейс-методу та ін.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розкрийте алгоритм технології соціального діагнозу на індивідуальному рівні. – Розкрийте власне розуміння особливостей соціального діагнозу особи. – Охарактеризуйте структуру й методику соціального діагнозу особи. – У чому, на вашу думку, полягає специфіка визначення характеру проблем індивіда: соціального становища, психолого-педагогічного розвитку, психоемоційного самопочуття, проявів поведінкових девіацій, спрямованості розвитку. – Назвіть основні складові вміння застосовувати методики для визначення детермінант відхилень у розвитку, самопочутті й поведінці індивіда. – Якими є оптимальні методики у процесі діагностики різних груп населення? 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> – Аргументуйте власне розуміння соціального середовища як необхідної умови соціалізації особистості, – Розкрийте одну із існуючих класифікацій проявів соціального середовища. – Розкрийте структуру, етапи, завдання, зміст діагностики мікросередовища. – Розкрийте особливості соціального діагнозу сім'ї. – Окресліть можливості застосування соціальної діагностики у педагогічній практиці; виявлення оптимальних методів соціальної діагностики та умов, у яких доцільно застосовувати даний вид діагностики фахівцям – учасникам освітнього процесу. 	7
5.	<ul style="list-style-type: none"> – Проаналізуйте можливі форми та моделі діагностування проблем соціального характеру. – Підберіть необхідний інструментарій для проведення діагностики однієї з обраних проблем (обдарованості учнів, рівня агресивності підлітків, схильності до адиктивної поведінки, рівня конфліктності особистості, виявлення професійних інтересів, сімейних взаємовідносин тощо). 	7
Змістовий модуль II. Теоретико-методологічні і практичні засади соціального консультування		
6.	<ul style="list-style-type: none"> – Охарактеризуйте основні причини звертання до консультації: непевність у собі, загроза повторення важких переживань, неможливість самостійно вирішити наявну життєву проблему, психічні розлади, самотність. – Прокоментуйте різні підходи до визначення поняття «соціальне консультування» та проаналізувавши наукову літературу, подану до теми, дайте ваше визначення цього поняття. Відповідь обґрунтуйте. – Доведіть на прикладах зв'язок консультування в соціальній роботі з іншими науками. – Охарактеризуйте теорію життєвих циклів (стадій) Е. Еріксона та необхідність їх врахування в консультативній роботі. – Охарактеризуйте причини помилок, які часто з'являються в процесі консультування. 	8
7.	<ul style="list-style-type: none"> – Назвіть види соціальної допомоги особам, які опинилися в складних життєвих обставинах, та місце консультування у їх наданні. – Надайте характеристику професійному статусу консультанта в соціальній роботі відповідно до міжнародних та вітчизняних стандартів консультативної практики. – Порівняйте консультування з іншими видами соціальних послуг відповідно до Класифікатора соціальних послуг. – Розкрийте сутність консультування у соціально-педагогічній 	7

	діяльності.	
8.	<ul style="list-style-type: none"> – Розкрийте зміст використання консультантом технік – схвалення, заспокоєння, відображення почуттів, саморозкриття. – Охарактеризуйте особливості застосування прийомів заохочення і зворотного зв'язку у консультуванні. – Опишіть види дистанції та визначте особливості почуття міри спілкування з клієнтом. – Які прийоми використовує консультант на різних етапах консультування? – Визначте основні правила проведення соціального консультування. – Розкрийте правила, яких повинен дотримуватися консультант при формулюванні порад та рекомендацій. – Назвіть декілька рекомендацій щодо вербального контакту у консультативній взаємодії. – Опишіть можливі причини неуважного слухання клієнта і несприйняття ним консультанта. – Наведіть приклади (ситуації) словесного вираження прихильного ставлення до співрозмовника. – Назвіть умови (чинники), що заважають активному слуханню. – Назвіть особливості комплексної консультації фахівців мультидисциплінарної команди. – Охарактеризуйте модель «рівного консультанта» у групах взаємодопомоги клієнтів. 	7
9.	<ul style="list-style-type: none"> – Використовуючи інтернет-ресурси та інші інформаційні джерела складіть список наукових видань із теми практичного заняття. – Визначте особливості консультування дітей, підлітків з питань конфліктних стосунків з батьками. – Наведіть приклади використання консультування як одного з методів соціального супроводу прийомної сім'ї. – Розкрийте особливості консультування членів сім'ї, що виховують дитину з особливими потребами та охарактеризуйте механізми корекційного впливу. – Із власного життєвого досвіду та на основі аналізу соціальної практики розкрийте зміст наступних звернень молоді з питань підготовки до сімейного життя: формування соціально-педагогічних, психологічних, юридичних знань з питань створення шлюбних відносин; формування статево-рольової ідентифікації; розвиток комунікативних навичок; корекція особистих проблем; планування сім'ї та збереження репродуктивного здоров'я; розвиток сімейних традицій тощо. – Перерахуйте особливості консультативної допомоги сім'ям із питань стабілізації сімейних стосунків. – Продемонструйте можливості консультативної допомоги у попереджувально-профілактичній роботі з проблем дисгармонії сімейних відносин, конфліктів. 	7
10.	<ul style="list-style-type: none"> – Розкрийте зміст і послідовність консультування за характером цільової групи, проблеми. – Охарактеризуйте основні методи консультативної допомоги в індивідуальному соціальному консультуванні – Охарактеризуйте процес консультування за наслідками виявлених проблем. – Визначте оптимальні умови проведення соціального консультування з різними групами клієнтів: дітьми, дорослими, людьми похилого віку. Відповідь проілюструйте прикладами. 	7
	Всього	72

3. Індивідуально науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ) видаються здобувачам освіти на першому занятті, і виконуються здобувачем самостійно у письмовій формі при консультуванні з викладачем. Завдання здобувач освіти вибирає самостійно, не більше 2. За виконання одного завдання передбачено за денною формою навчання 5 балів. Максимальна кількість балів за ІНДЗ 10 балів.

1. Скласти орієнтовні питання діагностичної бесіди с клієнтом (проблема, мета, вік клієнта тощо за власним вибором здобувача вищої освіти)
2. Скласти анкету (проблема, мета, вік клієнта тощо за власним вибором здобувача вищої освіти)
3. Скласти тест з урахуванням усіх правил його стандартизації (мета проведення тесту, вікова категорія, послідовність розташування питань, час, умови тестування тощо). Перед складанням тесту обов'язково ознайомитися із загальноприйнятими правилами його стандартизації.
4. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що «Оптимальною локацією для діагностичної роботи визначено заклад освіти, адже він забезпечує швидкий доступ до клієнтської бази з максимально широким діапазоном, дає можливість працювати з клієнтом в системі соціальних зв'язків, дозволяє проводити діагностичну роботу з меншим мотиваційним тиском, передбачає взаємини з батьками/сім'єю й полегшує їх залучення до профілактичної роботи»? Обґрунтуйте свою точку зору.
5. Скласти орієнтовну схему вивчення особистості підлітка з девіантною поведінкою.
6. Скласти план інтерв'ю, бесіди з «важким» клієнтом.
7. Запропонувати деякі методичні рекомендації щодо використання технік постановки питань у консультативному процесі. Правила інтерпретації одержаної інформації.
8. Заповнити таблицю «Етапи і процедури консультативної практики»

Етапи консультації	Процедури консультативного процесу
Підготовчий етап	
Етап налаштування на роботу	
Діагностичний етап	
Рекомендаційний етап	
Контрольний етап	
Етап конструктивної консультативної взаємодії з клієнтом	

9. Розробити проблемну ситуацію і відповідно до неї описати тактику спілкування.
10. Оберіть модель консультування, яка найбільше, на вашу думку, сприятиме задоволенню цих запитів: 1 – кризове консультування 2 – інформаційно-мотиваційне 3 – консультування «рівний-рівному» 4 – соціально-психологічне консультування 5 – консультування, орієнтоване на вирішення завдань.
 - «Я не знаю, що робити. Життя закінчилося. Я не зможу з цим жити»
 - «Я хочу отримати допомогу на дитину, але не знаю, як мені це зробити»
 - «Мені немає куди піти. Батьки відмовились від мене і вигнали. Я погано почуваюся»
 - «Де я можу отримувати в нашому районі чисті шприци безкоштовно?»
 - «Що Ви могли би мені порадити як мати ВІЛ-позитивної дитини?»
11. Етичні дилеми (розбір типових ситуацій).

Що Ви будете робити в наступних ситуаціях під час консультування клієнта:

 - а) клієнт питає Вас про:
 - Ваш сімейний статус;
 - віросповідання;
 - іншу особисту інформацію;

б) Ситуація, коли клієнт:

– приділяє Вам особливу увагу;

– бажає проводити з Вами більше часу, ніж заплановано.

в) Клієнт питає номер Вашого домашнього, особистого мобільного (не робочого) телефону.

г) Клієнт запрошує Вас на свій День народження.

д) Клієнт починає спілкуватися з Вами на «ти».

12. Змодельювати кілька проблемних ситуацій (запитів) і рекомендацій щодо надання консультативної допомоги Наприклад, у яких формах надаються соціальні послуги з реабілітації та адаптації (на прикладі осіб, які повернулися із зони проведення активних бойових дій).

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання	Бали
Побудоване здобувачем вищої освіти висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.	0,5
Висловлення здобувача вищої освіти за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень словникового запасу нижче середнього; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.	1
За обсягом робота здобувача освіти наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.	1,5
За обсягом висловлення здобувача освіти сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; здобувач освіти наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, здобувач освіти неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.	2
Здобувач освіти само,стійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.	2,5
Здобувач освіти самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу,	3

робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання.	
Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.	3,5
Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	4
Здобувач освіти самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	4,5
Здобувач освіти самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.	5

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Соціальна діагностика та консультування» здійснюється на основі результатів поточного оцінювання і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Соціальна діагностика та консультування» є екзамен (8 семестр). Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, робота в малих групах, індивідуальна робота, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах,

експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у таблиці 2 силабусу освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, 40.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах зі спеціальності, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи у вигляді письмового або комп'ютерного тестування та проводиться або під час навчального заняття (його частини), або у позааудиторний час. Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 60 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з дисципліни підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни). Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття, то на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування. Здобувачам освіти пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань (по 2 бали). Максимальна оцінка за іспит – **60 балів.**

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на іспит.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Перелік питань до екзамену

1. Соціальна діагностика в структурі соціальної роботи. Сутність поняття «діагноз», «соціальний діагноз»
2. Напрями, рівні та види соціальної діагностики та їх характеристика.
3. Етапи та алгоритм реалізації соціальної діагностики.
4. Історія становлення і розвитку соціальної діагностики як елемента соціальної політики.
5. Характер соціальної проблеми як визначальний чинник в соціальній діагностиці.
6. Суб'єктивні та об'єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації.

7. Специфіка соціального діагнозу на загальнодержавному рівні, на регіональному рівні та у закладах соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг)
8. Соціальна діагностика як технологія соціальної роботи.
9. Нормативне забезпечення напряму соціально-педагогічної діагностики.
10. Психологічні та етико-деонтологічні аспекти роботи в сім'ях соціального ризику при здійсненні соціальної діагностики.
11. Соціальна діагностика та її значення в соціальній роботі.
12. Загальні проблеми соціальної діагностики. Принципи й рівні соціальної діагностики.
13. Характеристика найбільш розповсюджених методів діагностики: спостереження, бесіди, інтерв'ю.
14. Методики соціально-педагогічної діагностики дітей і сімей, що опинились у складних життєвих обставинах.
15. Вимоги до професійного рівня соціального діагноста.
16. Алгоритм технології соціального діагнозу на індивідуальному рівні.
17. Вимоги щодо реалізації технологічного підходу в здійсненні соціального діагнозу,
18. Соціальний діагноз мікросередовища особистості: структура, етапи, завдання, зміст.
19. Специфіка визначення характеру проблем індивіда: соціального становища, психолого-педагогічного розвитку, психоемоційного самопочуття, проявів поведінкових девіацій, спрямованості розвитку.
20. Методика і технологія соціального діагнозу сім'ї.
21. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці.
22. Використання соціальним працівником/соціальним педагогом інноваційних методів діагностики: генограми, сімейної соціограми, еко-карти, карти соціального оточення, карти соціальних контактів.
23. Поняття та загальні проблеми консультування у соціальній роботі.
24. Мета і завдання консультування.
25. Консультування як форма організації соціальної практики.
26. Історичні етапи розвитку соціально-психологічного консультування.
27. Співвіднесення понять «психологічне консультування» та «соціальне консультування».
28. Основні консультативні школи та теоретичні підходи.
29. Професійна підготовка консультанта. Вимоги до консультанта.
30. Особистість консультанта в соціальній роботі.
31. Сучасні тенденції розвитку консультативної роботи в соціальних практиках.
32. Види, стратегії, напрями консультування у соціальній роботі.
33. Відмінність соціального консультування від інших видів практичної допомоги фахівця із соціальної роботи/соціального педагога.
34. Соціально-психологічний та педагогічний ефекти консультування.
35. Умови результативності консультування.
36. Консультування як засіб вирішення проблем адаптації та інтеграції/реінтеграції.
37. Етапи проблемного аналізу ситуації клієнта: аналіз змісту ситуації клієнта, окреслення проблеми, аналіз проблеми та обдумування шляхів виходу, створення робочого плану, реалізація плану.
38. Форми консультативної взаємодії. Технологія консультативної взаємодії.
39. Консультативний клімат. Навички підтримання консультативного контакту.
40. Перша зустріч з клієнтом. Оцінка проблем клієнта, процедура і техніка консультування.
41. Базові навички консультативної роботи соціального працівника-консультанта.
42. Консультативна бесіда з клієнтом як метод роботи соціального працівника/соціального педагога. Основні стадії бесіди та вимоги до неї.
43. Етичні дилеми консультування.
44. Методи консультування
45. Технологія ведення консультативної бесіди. Консультативна бесіда як провідний метод в консультуванні.

46. Структурна модель взаємодії з клієнтом (проблемно-орієнтований підхід). Трансакційний аналіз: історія виникнення і розвиток, теорія особистості, теорія конфлікту. Специфічні техніки.
47. Телефонне консультування.
48. Індивідуальне та групове консультування.
49. Консультування клієнтів з підвищеною тривожністю. Консультування клієнтів зі страхами та фобіями.
50. Міжнародні та вітчизняні стандарти консультативної практики.
51. Поняття про техніки, методи і прийоми в арсеналі консультанта.
52. Проблема відповідальності в консультативній взаємодії.
53. Ефективні реакції консультанта на поведінку та висловлювання клієнта. Неefективні реакції консультанта на поведінку клієнта.
54. Особистісно-професійні якості консультанта. Професійно шкідливі особистісні риси консультанта.
55. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії.
56. Комплексна консультація фахівців мультидисциплінарної команди.
57. Модель «рівного консультанта» в групах взаємодопомоги клієнтів.
58. Розвиток ресурсного забезпечення консультативного методу.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

3 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки за умови особистого мультимедійного представлення завдання на практичному занятті.

2 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

1 бал - оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

0 балів - Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 – 81	Добре	C	загалом хороша робота

67 – 74	Задовільно	D	непогано
60 – 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	F _x	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Бондаренко Н.О. Соціальна діагностика: підручник. К.: 2021. 240 с.
2. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.
3. Методичні рекомендації щодо проведення моніторингу додержання територіальною громадою прав людини і громадянина на отримання соціальних послуг. Офіс Уповноваженого Верховної Ради України. Київ, 2020. 52 с. URL: <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/so-do-proved-monitoring-territor-gromad.pdf>
4. Кириленко В.Г. Консультативні практики в соціальній роботі: навч.метод. посібник. К.: Університет «Україна», 2020. 358 с.
5. Кононенко, Л. В. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці. *Імідж сучасного педагога*. 2021. 3(198), 38–42. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3\(198\)-38-42](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-38-42)
6. Основи психологічного консультування (лекційний курс) : навч.- метод. посіб. для студентів спец. «Психологія» / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад.: Б. А. Якимчук, І. П. Якимчук. Умань : Візаві, 2020. 219 с.
7. Потоцька Ю.В. Консультування: соціально-педагогічний аспект. К.: Шкільний світ, 2019. 109 с.
8. Посібник із визначення потреб населення об'єднаної територіальної громади у соціальних послугах: практичні рекомендації. Київ, 2019. URL: <http://surl.li/cghy>
9. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах: метод. рек. / автори-упор. В. Г. Панок, З.О. Гаркавенко, О.Г. Карагодіна, А.С. Шапошнікова. [2-е вид., стереотип.]. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 76 с.
10. Степаненко В. І. Особливості дистанційного консультування в соціальній роботі з різними категоріями клієнтів. *Сучасний науково-педагогічний дискурс у вирішенні освітніх проблем*: кол. монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка; Держ.закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ. К.: Талком, 2021. С. 176 – 197.
11. Степаненко В. І. Консультування як соціальна послуга у розв'язанні конфліктних ситуацій. *Вічливість. Humanitas*, № 1. 2023. С. 110–115. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.16>
12. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: кол. монографія / відпов. ред. Н.І. Тавровецька Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. 354 с
13. Sur, D., Ashcroft, R., Adamson, K. *et al.* (2023). Examining diagnosis as a component of Social Workers' scope of practice: a scoping review. *Clin Soc Work J.* 51, 12–23. <https://doi.org/10.1007/s10615-022-00838-y>
14. Correia, D. L., Garvie, R., & Allan, J. (2023). Dual diagnosis, social work and the perspective of a social work student. *Advances in Dual Diagnosis*, 16 (2), 86–91. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/ADD-07-2022-0020>

15. Johnson, K. F., Cunningham, P. D., Tirado C., Moreno, O., Gillespie, N. N., Duyile, B., Hughes, DeQ. C., Scott, E. G. & Brookover, D. (2023) Social Determinants of Mental Health Considerations for Counseling Children and Adolescents. *Journal of Child and Adolescent Counseling*, 9:1, 21–33. <https://doi.org/10.1080/23727810.2023.2169223>

Додаткова література

1. Петрович В.С. Лях Т., Лехолетова М., Спіріна Т. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримувати ними дітей у період війни. *Ввічливість. Humanitas*, 2022. № 2, С.24–30..
2. Рудкевич Н.І. Методика соціально-педагогічної роботи: навч.-метод. посіб. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.
3. Литвинова Н. А. Соціально-педагогічна діагностика готовності молоді з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування до самостійного життя у відкритому суспільстві. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. № 6 (329) Ч.1. С. 105–117. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6\(329\)-1-105-117](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6(329)-1-105-117)
4. Магдисюк Л. І., Федороенко Р. П. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 360 с.
5. Петрович В. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування». Соціальна робота: *навчально-методичне забезпечення ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота освітнього ступеня Бакалавр* / за заг. ред. С. Чернети, Н. Корпач. Луцьк: Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. С.444-477.
6. Степаненко В. І. Дослідження стану готовності суб'єктів до профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 2. Ч. 2. С.145 – 154.
7. Karaman O., Stepanenko V. & Yurkiv Ya (2020). Propensity for Suicide among Gifted Schoolchildren of General Secondary-Education Establishments: the Role of Deviant Behavior. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*. 9 (4), 798–807. URL: <https://european-science.com/eojnss/article/view/6104>
8. Clark, C., Dunbar, A., & Horton, E. (2022). Developing a competency system for counseling children: A Delphi study. *Journal of Child and Adolescent Counseling*. 8 (1), 31–45. <https://doi.org/10.1080/23727810.2022.2040317>
9. Gantt, A. C., Johnson, K. F., Preston, J. W., Suggs, B. G., & Cannedy, M. (2021). School counseling interns' lived experiences addressing social determinants of health. *Teaching and Supervision in Counseling (TSC)*. 3 (3), 7. <https://doi.org/10.7290/tsc030307>

Нормативно-правові акти:

1. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування: Мінсоцполітики України; Наказ, Стандарт, Форма [...] від 02.07.2015 № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text>
2. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: Мінсоцполітики України; Наказ, Класифікатор від 23.06.2020 № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>
3. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: МОН України; Наказ, Положення від 22.05.2018 № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
4. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими: Наказ Міністерства юстиції України; Положення, Форма типового документа, Журнал від 04.11.2013 № 2300/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13>
5. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Сайт Президента України. URL: [http:// president.gov.ua](http://president.gov.ua).
6. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
7. Веб-ресурс «Громадські ради»: <http://gromrady.org.ua>
8. Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання»: URL: <http://www.ednannia.kiev.ua>
9. Сайт «Громадський простір»: URL: <https://www.prostir.ua/>
10. Освіта.UA <http://osvita.ua/>